

Bachfesten i Leipzig.

ÅRETS BACHFEST, den sjuttonde i ordningen, ägde rum i Leipzig den 8—10 juni under former, vilka i fråga om såväl program som anslutning torde kunna betecknas som rekordartade. Flera dagar i förväg voro seriebiljetterna till de åtta konserter, som festen omfattade, slutsålda till sista plats. Hör och häpna, åtta konserter på tre dagar och därtill högtidsgudstjänst, tvenne högtidssammanskomster, föredrag och en av staden Leipzig anordnad »mottagning»! Och allt koncentrerat omkring ett enda namn: *Joh. Seb. Bach*.

Deltagarna voro naturligtvis till allra största delen tyskar, men ett ovanligt stort antal utländska Bachvänner hade också infunnit sig: engelsmän, fransmän, schweizare, holländare, amerikaner samt många skandinaver. Ej mindre än tio svenskar lyste denna gång med sin närvaro. Ja, lyste, ty om några i en glad uppsyn lade sina känslor i dagen, så var det svenskarna. Men så är också en Bachfest, särskilt för den, som för första gången deltagar, en upplevelse av första ordningen.

Festen öppnades i Thomaskyrkan, Bachs egen kyrka, lördagens eftermiddag med den s. k. *Motette*, Thomaskörens under arbetsåret varje lördag återkommande musikhögtidsstund. Här uppfördes som huvudnummer Bachs åttastämmiga motett »Der Geist hilft unsrer Schwachheit auf» och därjämte körverk av Bachs företrädare i kantoratet: Dav. 150 psalm för 12-stämmig kör av *Sethus Calvisius* (1556—1615, Thomaskantor 1594—1615), Die Seligpreisungen för soli, femstämmig kör och orgel av *Schein* (1586—1630, Thomaskantor 1616—1630), en motett för två körer, »Christus ist des Gesetzes Ende», av *Johann Schelle* (1648—1701, Thomaskantor 1677—1701) och »Tristis est anima mea», för femstämmig kör, av Bachs närmaste föregångare, *Johann Kuhnau* (1660—1722, Thomaskantor 1701—1722). »Motetten» inleddes, interfolierades och avslutades av orgelkompositioner, större verk av Scheidt, Buxtehude och J. S. Bach, spelade av organisten i Thomaskyrkan Günther Ramin.

På aftonen samma dag ägde den vid Bachfesterna obligatoriska kantataftonen rum, också den i Thomaskyrkan. Ej mindre än fyra vid tidigare Bachfester ej framförda kantater kommo här till utförande: Pingstkantaten »Erschallet ihr Lieder», kantaten för 1 S. e. Trin.: »O Ewigkeit, du Donnerwort», kantaten för 14 S. e. Trin.: »Es ist nichts Gesundes an meinem Leibe» och kantaten för Annandag Jul: »Dazu ist erschienen der Sohn Gottes». Det skulle vara frestande att säga något om vart och ett av dessa mästerverk. Någon har yttrat, att Bachs storhet ingenstädes i hans kompositioner så fram-

träder som i kantaterna. Och ju flera av dessa oförlitneliga tonskapelser, man får lära känna, desto mera böjd blir man att ansluta sig till den uppfattningen. Vilken melodik, vilken monumental dramatik i den textorden så intimt förbundna rytmiken, vilken fromhet i uttrycket!

I högtidsgudstjänsten i Thomaskyrkan söndagens morgon predikade geheimrat prof. *Julius Smend* så, som endast han kan predika på en Bachfest. Till text hade han valt bibelordet »Drag dina skor av dina fötter, ty platsen där du står är helig mark». Prof. Smend är en hänförd beundrare av Bachs musik, men han låter aldrig Bach bli mer, än vad denne tonmästare själv gav sig ut för att vara: Gudstjänaren, som i sin konst först och främst såg ett medel till Guds dyrkan och Guds namns förhärligande. I denna anda fortlöpte hela gudstjänsten, och trots att tonerna överflödade, fick man ej ett ögonblick det intrycket, att musiken var till för sin egen skull. Den hade tvärtom alltigenom den rätta, ödmjukt tjänande karaktären. Som inledning sjöng Thomaskören under prof. Straubes ledning ett större körverk, *Missa brevis*, av Buxtehude, föregånget av ett preludium »*Te Deum laudamus*» av samme mästare. Efter evangeliet utfördes första delen av Bachkantaten »*Schmücke dich, o liebe Seele*», varpå följde predikan. Därefter kom kantatens andra del. Som postludium spelade Günther Ramin »*stora g-mollfugan*». Att kyrkan var fylld till sista ståplats behöver väl ej nämnas.

Karl Hoyers orgelkonsert i Nikolaikyrkan omfattade ett utomordentligt intressant program, uteslutande Bachkompositioner: Tredje sonaten i d-moll, a-mollkonserten (efter Vivaldi), tre koralbearbetningar: »*Valet will ich dir geben*», »*Kommst du nun, Jesu, vom Himmel herunter*» och »*O Lamm Gottes, unschuldig*» samt Preludium och fuga i e-moll. Hoyer är, liksom Ramin, utgången ur Straubes stränga skola. Hans teknik lämnar icke något övrigt att önska, och hans registrering låter allt komma till sin rätt. Det krävande programmet genomfördes också på ett sätt, som det kräsna auditoriet icke nog kunde beundra och lovprisa.

Avslutningen på Bachfesten bildade Matteuspassionen, till minne av det första framförandet för 200 år sedan, den 15 april 1729. Verket, som gavs utan strykningar, var fördelat på två »konserter», kl. 4 och kl. 8 e. m. Kören utgjordes av Thomanerna och Gewandhauskören, orkestern av Gewandhausmusikerna och solopartierna hade anförtrots åt de bästa krafter, som stått att erhålla. Låg så ledningen i Straubes händer, och man kunde på förhand vara förvissad om, att allt skulle få ett förstklassigt utförande. Så blev också fallet. Det storslagna verket förlänades alltigenom en tolkning, som står över

allt beröm. Av särskilt intresse var att iakttaga församlingen. Prof. Smend hade i sin predikan föregående dag vädjat till menigheten att tysta och stilla intaga sina platser och i andakt förbereda sig att emottaga det Bachska budskapet. »Må vi gemensamt träda fram till Herrens altare, och må Bach bliva vår präst och vår själsörjare», hade han manat. Men folket var sig likt. Ivrigt samspråkande samlades de goda festdeltagarna, men han kunde dock vara övertygad om att det var icke något lättfärdigt tal, som fördes. Det var dagens stora evenemang, som diskuterades. En blick över den väldiga församlingen gav vid handen, att Matteuspassionen mer än kanske något annat Bachverk gått tyskarna i blodet. Om jag säger, att var fjärde person satt med klaverutdrag eller partitur i händerna, gör jag mig icke skyldig till någon överdrift. Rådde icke stillhet förut, så inträdde den, när begynnelsekören, »Tåget till Golgata», intoneras. Då blir folket liksom förändligt, och det vilar något av mystik och överjordisk helgd över den lyssnande mängden.

Åran av Bachfestens lyckade förlopp tillkommer i främsta rummet Thomaskantorn prof. *Karl Straube*, som dessa dagar presterade något hart när övermänskligt. Förutom Matteuspassionen hade han under festdagarna dirigerat ej mindre än aderton större eller mindre kör- och orkesterverk. Vilken överväldigande kraftprestation måste icke också hans repetitions- och organisationsarbete till festen hava utgjort! Såväl prof. Straubes som övriga medverkandes insats vid Bachfesten måste emellertid ses mot bakgrunden av den djupa, äkta, alltid lika friskt porlande musikalitet, som städse varit ett utmärkande drag i den tyska nationens kulturliv. Då finner den sin förklaring.

David Ahlén.

Recensioner.

C. H. Debois: Sonate D-dur för Orgel. Det är med stort intresse jag tagit del av ovanstående komposition, utgiven på Wilhelm Hansens musikförlag.

Sonaten, som inledes med ett brett anlagt Allegro, vars huvudtema genom sin pregnanta form, markerade rytm och polyfona behandling gör ett festligt intryck, vittnar om kompositörens utomordentliga förtrogenhet med det polyfona skrivsättet.

Den andra satsen, ett mycket välklingande andante, går också i den polyfona stilen ehuru dock med homofona inslag.

Sonatens tredje och sista sats, en dubbelfuga med tema från de två föregående satserna, är onekligen den intressantaste och för musiker mest givande. Kompositören har här ådagalagt sin suveräna behärskning av den stränga stilen. Med största intresse följer man den tematiska behandlingen av de karakteristiska motiven, den mäktiga och effektfulla stegringen, som i avslutningen kulminerar i ett grandioso ff, där andra satsens mera rörliga motiv på ett verkningsfullt sätt utnyttjas i pedalen. Då de tekniska svårigheterna — trots den polyfona stilen — icke äro så synnerligen